

The Thai Journal of Veterinary Medicine

Volume 1
Issue 1 *January, 1971*

Article 14

1-1-1971

แหวะ เอ่ยแหวะ⁺

อัครณี นวรัตน์ ม.ล.

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/tjvm>

Part of the [Veterinary Medicine Commons](#)

Recommended Citation

นวรัตน์, อัครณี ม.ล. (1971) "แหวะ เอ่ยแหวะ," *The Thai Journal of Veterinary Medicine*: Vol. 1: Iss. 1, Article 14.

DOI: <https://doi.org/10.56808/2985-1130.3285>

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/tjvm/vol1/iss1/14>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in The Thai Journal of Veterinary Medicine by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

แพะเอ๋ยแพะ

มล. อัจฉิน นวรัตน์ สพ.บ.* Dip. in Vet. Med.

เข้าวันนั้นจู่ๆ ก็ได้รับจดหมายเปิดผนึกจากเพื่อนสัตวแพทย์คนหนึ่งมีข้อความกล่าวถึงเจ้าของแพะที่เกาะสีชังกำลังเดือดร้อนต้องการความช่วยเหลือจากสัตวแพทย์เป็นอย่างยิ่ง เจ้าของแพะนั้นก็คือคุณทองสุข ดิทธิเดช ซึ่งเป็นผู้ถือจดหมายฉบับนี้ให้ผม รูปร่างหน้าตาและเรื่องราวของแพะนั้นห่างไกลจากความนึกคิดของผมมานานแล้ว ฉะนั้นแรกๆ จึงไม่สนใจเท่าใด แต่เมื่อได้คุยกับเจ้าของแพะถึงรายละเอียดต่างๆ และทราบว่ามิแพะซึ่งไหลตายไปหลายสิบตัวแล้ว และมีแนวโน้มที่จะตายลงเรื่อย ๆ อาจจะหมดทั้งคอกคือหาร้อยกว่าตัวก็ได้ จึงเริ่มหนักใจและกลุ้มใจแทนคุณทองสุข ความรู้สึกพอกพูนขึ้นเรื่อย ๆ กระทั่ง ตกปากรับคำนัดแนะกับแก้วว่า จะไปสำรวจสภาพต่างๆ ยังคอกแพะที่เกาะสีชังซึ่งทำให้เกิดใจมากอันวิสัยคนเวลานั้น เมื่อเจ้าของแสดงอาการดีใจหรือพอใจต่อการกระทำของเรา ก็พลอยทำให้เรามีมานะกระหายที่จะทำยิ่งขึ้น

อีกสามวันต่อมา อาจารย์หมอบุญมี ลัญญาสุจาวี และผมก็ได้พบกับคุณทองสุข ที่อำเภอศรีราชา ตามนัดแล้วก็ลงเรือเล็กฝ่าฟองคลื่นและเกลียวลม จากศรีราชามุ่งหน้าออกไปกลางทะเล ตั้งใจกันว่าจะไปเกาะสีชังแต่เรื่องราวของทะเลที่เค้าวาคืบก็ทะเล คอกก็ทะเลนั้นจะเอาแน่นอนอะไรอาจจะล่องลอยเคื่องคว้างออกไปยังเขมรก็ได้ ยิ่งมองไปข้างหน้ามีแต่ความเว้งว่างเห็นบดยอคคลื่นแข่งกันวิ่งเข้ากระหน่ำเรือเหมือนกับโกรธกันมาร้อยปี ชักใจไม่ตี ไม่ใช้กลัวลงไปลอยคอในน้ำให้ฉลามแทะเนื้อเล่นหรรอก นึกถึงเครื่องมือต่างๆ ที่หมอบุญมีและผมหอบเอาไป ถ้าต้องลงไปอยู่กันทะเลเราก็ต้องสะสมกันใหม่อีกหลายปี ครึ่งชั่วโมงผ่านไปจึงเห็นเกาะไม้ค้อพื้นผิวน้ำอยู่ลิบๆ เฉากันว่านั่นแหละเกาะสีชัง สีชังแต่ที่เกาะนั้นหรือจะชังใคร และแล้วเราก็กินเกาะสีชังจนได้ เมื่อขึ้นไปบนเกาะเดินขึ้นเขาไปอีกพอเมื่อยแล้วเลี้ยวโค้งจึงเห็นโรงเรียนหลังใหญ่ท่ามกลางพุ่มสาบเรื้อน และหญ้าอะไรก็ไม่รู้อยู่เกลื่อนกล่น มีแพะอยู่ในโรงนมมากมาย

*แผนกวิชาสัตวศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความประสงค์ของการไปดูแพะที่เกาะสีชังครั้งนี้ ก็เพื่อจะศึกษาหาวิธีรักษาและ
กำจัดสภาพไข้ไหลของแพะให้หมดไป clinicians ระดับโลกหลายท่านถือหลักว่า good
diagnosis overcome disease ฉะนั้นสิ่งที่ต้องทำก่อนอื่น คือ ทำการวินิจฉัยโรคเพื่อหา
สาเหตุของโรคและการชักประวัติอย่างละเอียดระหว่างหมอบุญมีและผมกับคุณทองสุขก็เริ่มขึ้น
“กรุณาให้ผมขอซักถามถึงเรื่องต่างๆ ของแพะหน่อยนะครับ” ผมเริ่มเรื่อง
แก่คุณทองสุข ขอความเห็นใจไว้ก่อนเพราะเคยถูกเจ้าของสัตว์ตัวตมาแล้ว ถึงเรื่องการถาม
ซักถามแตกต่างกัน และมีอาการผิดปกติอย่างไรก่อนที่จะตาย”

“ถ่ายอุจจาระเป็นน้ำอยู่เรื่อย ๆ เลยครับ แล้วก็ค่อยผสมลง ๆ กระทั่งเดินไม่
ไหวต้องนอน แต่ยังไม่กินหญ้าได้เกือบปกติ กระทั่งตาย” คุณทองสุขตอบด้วยกิริยาที่สุภาพมาก
ผมคิดถึง G.I. tract ของแพะซึ่งนี้ก็ไม่ออกว่าเคยเห็นหรือเปล่า แต่ก็ดึงเอาภาพ
G.I. Tract ของโคออกมาไปแทนพร้อมกับคิดด้วยความว่าจุ่นตามไปด้วย สิ่งที่ต้องการรู้ขึ้น
แรกก็คือโรคที่เกิดขึ้นเป็น infectious disease หรือเปล่าและถ้าเป็น infection ควรที่จะเนือง
มาจาก organism ชนิดใด จะเป็น virus หรือ bacteria pathogenicity ของ virus หรือ
bacteria ต่อ G.I. Tract นี้จะเกิด diarrhoea โดย feces มีกลิ่นเหม็นจัด สีค่อนข้างดำ
คล้ำหรือมีเลือดปนสัตว์มี tenesmus และ dehydration อย่างรวดเร็วตั้งเหล่านี้เป็น back
ground ที่ clinician จะต้องเห็นได้ทุกเมื่อทั้ง ๆ ที่ยืนล้มตายอยู่ ผมจึงรวบรวมคำถาม
ถามคุณทองสุขต่อไป “อุจจาระเป็นอย่างไรครับ มีกลิ่นเหม็นไหม สีดำหรือเปล่า มีเลือด
ปนไหมขณะสัตว์ถ่ายและหลังถ่ายอุจจาระแล้ว มีอาการปวดเบ่งรุนแรงไหมครับ”

“กลิ่นไม่เหม็น สีคล้ำกว่าปกติหน่อย ไม่มีเลือดปน เหลวเกือบเป็นน้ำ และ
ไม่เห็นมีอาการปวดเบ่งอะไรครับ” คุณทองสุขตอบได้คล่องมาก ทั้งนี้แสดงว่าแกเข้าใจได้
และอยู่ใกล้ชีวิตสัตว์ของแก

ผมขำงงจับต้นชนปลายยังไม่ถูกคิดถึง mortality and morbidity rate และ
course of disease ซึ่งเป็นหัวใจอย่างหนึ่งของ infectious disease “คุณทองสุขมีแพะทั้ง
หมดกตัวครับและแพะที่ป่วยทั้งหมดกตัว แสดงอาการป่วยทุกตัวเหมือนกันหมดหรือเปล่าและ
ตายไปกี่ตัวแล้วครับ แล้วก็ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มป่วยกระทั่งตายนั้นกี่วัน” ผมถามเสียยืดยาว
คุณทองสุขแกนั่งคิดอยู่ครู่หนึ่งแล้วก็ร้ายสโลกเสียยืดยาวเหมือนกัน

“แพชทั้งหมดมี 503 ตัวครับ ตอนนั้นผมช่วยอยู่ 17 ตัว ถ้าอยู่จากระเบือนน้ำเหมือนกันหมด แหมตั้งแต่เริ่มแรกตายไป 34 ตัวแล้วละครับ ตัวสวย ๆ วัน ๆ ทั้งนั้นพอเริ่มถ่ายท้องจนกว่าจะตายไม่แน่หรอกครับ บางตัวนานหลาย ๆ วัน เกือบเดือนก็มี บางตัวก็ 5-6 วันตาย แล้วก็ยังมีอยู่ตัวหนึ่งครับหายไปเอง”

“แพชเริ่มป่วยมานานเท่าไรแล้วครับ” ผมถามโดยซักจะเห็นเค้าบ้างแล้ว

“แหมนานแล้วครับ ประมาณเดือนหนึ่งเห็นจะได้”

คำตอบประโยคนั้นของคุณทองสุขทำให้ผมโล่งใจไปมากทีเดียว จากลักษณะของ อูจจากระ morbidity and mortality rate ซึ่งไม่สูงนักและ course of disease ที่ไม่แน่นอนแต่ก็ค่อนข้างจะยาวนาน ประกอบกับสัตว์ป่วยมาตั้งเกือบเดือนแล้ว ถ้าเป็นโรคติดต่อ infectious diseases อีตราต่าง ๆ ควรจะรุนแรงกว่านี้มากและโรคของแพชสำคัญเท่าที่จำได้ ก็มีอยู่ไม่กี่โรค เช่น Scrapie, John's disease, Haemorrhagic septicemia โรคเหล่านี้ typical signs ของแต่ละโรคค่อนข้างชัดเจน ฉะนั้นน่าจะตัด infectious disease ออกไปได้ แต่ก่อนที่จะตัดออกไปอย่างไม่เหลือใจกัน ก็ควรจะต้องนึกถึง therapeutic index อีกนิดก่อน ซึ่งเป็นแนวทางขบออกถึงสภาพของโรคได้บ้าง

“คุณทองสุขได้ให้ยาอะไรแพชไปบ้างครับ” ผมถามแล้วก็นึกถึง antibiotics ที่ใช้กันอยู่เป็นประจำ

“แหมเรื่องยานผมให้จนไม่รู้จะให้อย่างไรแล้วครับ หมอคนไหนบอกยาอะไรดีเป็นต้องหามาให้จนได้พวกออริโอ หรือซัลฟา ที่ให้ไม่รู้ว่าเป็นอะไร ทั้งกรอกปากและฉีดแต่แพชก็ยังไหลอยู่นั่นเองรู้สึกว้าแพชที่ป่วยอาการดีขึ้นหน่อยถ้าให้น้ำเกลือรวมกับกลูโคส แต่ก็เพียงชั่ววันเดียว แล้วก็สุดท้าย”

คุณทองสุข แก่พูดถึงเรื่อง treatment ยังกบหมอคคนหนึ่งที่เดียวทำเอาผมต้องระวังตัวพยายามไม่แสดงหรือพูดอะไรที่เขย ๆ ออกไปเพราะซักไม่แน่ใจเสียแล้วว่าความเป็นหมอของผมนี้จะช่วยแก้ได้หรือเปล่า จากคำกล่าวของแกแสดงว่า สภาพ diarrhoea ไม่ respond ต่อ antibiotics รวมทั้ง chemical drugs แม้ว่าจะเป็น broad spectrum antibiotic แต่มีแนวโน้มที่สนับสนุนต่อ supportive therapy (fluid, electrolite and

dextrose) จึงสรุปได้กว้าง ๆ เป็นการเสริมความคิดเดิมว่าน่าจะไม่ใช่ infectious disease อันเนื่องมาจาก bacteria หรือ virus เพราะถ้าเนื่องจาก organisms 2 ชนิดนี้ทำให้ broad spectrum antibiotic แม้ว่าโรคจะไม่หาย แต่สภาพของโรคจะต้องดีขึ้นบ้างไม่มากนักน้อย ฉะนั้นเมื่อไม่ใช่ infectious disease แล้วอะไร เรื่องที่ยิ่งใหญ่มีความโน้มเอียงไปทางโรคติดต่อเสียดังจะง่ายกว่า หรือจะเป็น food poisoning ได้ซักคุณทองสุขต่อไปว่า "อาหารที่แพะกินเป็นอย่างไรครับ ให้อาหารพิเศษหรือเปล่าก่อนหน้าที่แพะจะเริ่มป่วยมานะ"

"แพะใหญ่ ก็ต้องไปกินหญ้าตามไหล่เขาที่เห็นแหละครับแล้วก็มีการให้อาหารให้บ้าง แต่อาหารเหล่านั้นก็ให้มานานแล้วครับ" คุณทองสุขตอบพลางชี้มือไปยังกระสอบอาหารที่อยู่ใกล้ ๆ

"อาหารผสมนั้นมีอะไรบ้างครับ ชื้อมาจากไหนเชื่อถือได้ไหมครับ ขอผมดูหน่อยเถอะนะ" ผมยังไม่ละทิ้งเรื่องอาหารง่าย ๆ "ก็มีมันสำปะหลัง รำ เปลือกถั่ว ถั่วลิสง ชื้อมาจากเมืองชลครับ อยู่ในไร่ครับ ท่านอาจารย์ลองดูซิครับ"

ผมพิจารณาอาหารต่าง ๆ ที่คุณทองสุขกล่าวอย่างละเอียดใช้มีอบดูก็รู้สึกแห้งผกควม ตมกลืนดู บอกไม่ถูกว่าดีอย่างไรเพราะหย่อนในความชำนาญ เคยรู้ว่าอาหารที่เก็บไว้ไม่ดีหรือมีความชื้นสูงจะขึ้นราเมื่อสัตว์กินเข้าไป alfa toxin จากเชื้อราจะทำให้เกิดอาการต่าง ๆ ได้ แต่อาหารเหล่านั้นเท่าที่ดูด้วยตา ก็บอกไม่ได้ว่าขึ้นราหรือไม่

จาก history taking ก็ได้ความอย่างหนึ่งว่า น่าจะไม่ใช่ infectious disease แต่จะเป็นอะไรยังไม่รู้ ต่อไปก็เป็นเรื่องของ clinical examination จึงชวนคุณทองสุขไปยังคอกแพะเข้าในคอกแพะที่ยังไม่ป่วยก่อน ค่อยเดินสังเกตทั่วคอกมันคงแข็งแรง ค่อนข้างสะอาด ในอ่างน้ำมีน้ำที่สะอาดอยู่เกือบเต็มอ่าง ข้าง ๆ คอกมีรางกระบอกไม้ไผ่บรรจุเกลือเม็ดไว้สำหรับให้แพะกิน สิ่งเหล่านี้ถือว่าเจ้าของดูแลสัตว์ของตนอย่างดี แพะที่อยู่ในคอกมีประมาณ 200 ตัว เป็นแพะขนาดใหญ่ทั้งหมด เกือบทุกตัวมีสภาพไม่สมบูรณ์ ขนหยาบด้าน และร่วงหลุดง่ายเมื่อลองดึงดู ค่อนข้างขรุขระมาก บ้างตัวผมเอามาก ๆ และหลายตัวเป็น skin disease ขณะที่อยู่ในคอกแพะมีแพะหลายตัวถ่ายบัสติลลา จึงมีโอกาสเห็นบัสติลลาของแพะดู physical properties คิดว่าปกติ คือ สีใส จำนวนไม่มากนัก ไม่มี tenesmus

สิ่งที่ยากรู้ในการดูแพะตอนนั้นก็คือทำไมแพะจึงทรุดโทรมมาก กินอาหารได้ดีหรือไม่? อาหารมีคุณค่าเพียงพอไหม? และอายุเท่าไรแล้ว ๆ ถ้าตอบคำถามเหล่านี้ได้ก็อาจเห็นได้ว่าทำไมแพะจึงโทรม คุณทองสุขจึงต้องเป็นจำเลยให้ผมซักอีก

“แพะพวกนี้คุณทองสุข ก็ย้อนไปกินหญ้าบนไหล่เขาและมีอาหารผสมอย่างที่ว่าเมื่อสักให้กินใช้ใหม่ครับ ส่วนใหญ่แพะอายุเท่าไรครับ”

คุณทองสุขแกตอบด้วยความเกรำกวด ๆ ขณะที่ลบลบล่าแพะของแก “ครับใช้ครับ อย่างที่ผมเรียนอาจารย์เมื่อสักแยะครับอายุตั้งแต่ 5 เดือนขึ้นไปครับ แหมเมื่อก่อนอ้วนสวย ขนเป็นมันทีเดียวครับ”

ผมติดใจคำว่า “.....เมื่อก่อนอ้วนสวย.....” จึงซักต่อ “เมื่อก่อนนั้นนานเท่าไรแล้วครับ”

“ก็ก่อนที่แพะจะเริ่มตายนี่แหละครับ ประมาณหนึ่งเดือนเห็นจะได้แพะพวกที่บ่วยแล้วตายไปจากแพะพวกนี้แหละครับ ผมคัดพวกบ่วยไปอยู่ในคอกโน้นแล้ว” คุณทองสุขพูดพลางชักชวนผมไปดู

ฮิปโปเครท สอนไว้ว่า เจ้าจงดูด้วยตา ฟังด้วยหูด้วยสัมผัสแล้วคิด ผมก็ดำเนินรอยตามทุกอย่างแล้ว แต่ก็ยังไม่ออก การพิเคราะห์โรคนั้นต้องพยายามเสาะแสวงหามูลเหตุทุกอย่างเท่าที่จะหาได้แล้วจึงค่อยคิดเขาจากสิ่งที่ได้ทั้งหมด ยังมีแพะที่ไม่บ่วยอีกคอกหนึ่งอยู่ติด ๆ กันประมาณ 200 ตัว พิจารณาดูแพะคอกที่สองนั้นก็เหมือนกับแพะคอกแรก สิ่งเหล่านี้สื่อว่าโรคได้คุกคามแพะทั้งหมด และเป็นไปอย่างเชื่องช้าถ้าแก้ไขไม่ได้ก็มีหวังหมดคอก โรคอะไรที่มีลักษณะเชื่องช้าแต่คอบคุมกว้างขวาง poisoning หรือไม่น่าจะใช้เพราะลักษณะของ poisoning นั้นสัตว์อาจผิดปกติหมดทั้งคอกจริง แต่สภาพของโรคค่อนข้างรุนแรงและรู้ผลเร็วคือไม่หายก็ตายภายในสองวันเท่านั้นถ้าเป็น accumulated poisoning สัตว์อาจไม่มี signs ดังกล่าว สัตว์จะค่อย ๆ poor condition ลงเรื่อย ๆ แต่ poisoning ทุกชนิด สัตว์มักมีอาการ loss of appetite ฉะนั้นแพะรายนี้จึงไม่น่าจะเป็น poisoning แล้วเป็นอะไรเล่า โธ่นั้นก็ไม่ใช่ก็ไม่ใช่ parasitism หรือไง เค้าจะมีทางแะ เพราะสูตรของ parasitic condition โดยทั่วไปว่ามี emaciation, anemia และ weakness เป็นหลักใหญ่

“คุณทองสุขให้ยาถ่ายพยาธิแก่แพะเสมอๆ หรือเปล่านั้น” ผมดำเนินเรื่องทันที “ไม่เคยให้เลยครับตัวที่ผมเอาไปให้หมอบที่กรุงเทพฯ ผ่านหมอบอกว่าพบพยาธิ” ชักเห็นเค้าขนแล้วซี ผมจึงชวนคุณทองสุขไปดูแพะป่วยที่แยกไว้ต่างหาก เห็นแพะพวกนั้นแล้วเกิดความสงสัย (แพะ) ซันทันทีทุกตัวรูปผอมมากอยู่ในสภาพ cachexia, dehydration, prostration ส่วน perineal area มี feces จับเกรอะกรังแพะส่วนมากยืนเดินได้แต่ไม่มั่นคง บางตัวนอนหมอบที่พื้นคอกมี feces ลักษณะเป็น watery กองอยู่ทั่วไป จับแพะเปิดตาและเปิดปากดู mucosa เห็นแล้วอยากร้องเพลง “ยมพบาลเจ้าข้า” ซิดเหมือนกระต่ายสีขาว ที่แพะเหล่านั้นยังยืนและเดินได้จึงนำขมความทรหด วัด body temperature ได้ อยู่ระหว่าง 103–106 F ซึ่งค่อนข้างปกติ ทำ percussion และ auscultation ที่ thoracic part ชื่อว่า lung ปกติ cardiac sound มี tone ไม่เท่ากัน pulsation เบาและเร็ว เหล่านี้ชื่อว่า heart ผิดปกติ ทำ auscultation ที่ rumen เพื่อหาสภาพของ rumination แต่เสียงที่ได้ยินไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นอย่างไร (ผมไม่เคยทำในแพะ และไม่เคยรู้เรื่องมาก่อนว่าการทำ clinical examination เกี่ยวกับ rumination ในแพะนั้นเป็นอย่างไรที่ทำการเป็น การทดลองทำดูโดยใช้วิธีการของโค แต่ผลที่ได้ไม่เหมือนโค) แพะที่ป่วยในคอกนี้มี 17 ตัว มีอยู่ตัวหนึ่งทำทางค่อนข้างแข็งแรงชวนให้สงสัย

“แพะตัวป่วยมากี่วันแล้วครับ กินอาหารได้ดีไหม” ผมถามด้วยความสงสัย

“ตัวนี้เมื่อประมาณ 2 อาทิตย์ก่อนถ่ายมากทีเดียวครับ ตอนนั้นหยุดถ่ายทำท่าจะหาย กินอาหารเก่งครับ แต่ไม่แน่หรอกครับแพะที่ป่วยนั้นส่วนใหญ่กินหญ้าเก่งทุกตัว บางตัวเห็นดี ๆ อยู่วันหนึ่งเช้าวันอนตายแล้วก็ได้ พวกนี้ผมว่าก็คงตายหมด” คุณทองสุขกล่าวอย่างท้อแท้ใจ

ผมตั้งใจตอนแพะกินหญ้าเก่งทุกตัว บางตัวเห็นดี ๆ อยู่วันหนึ่งเช้าวันอนตายแล้ว ทำไมป่วยขนาดนี้จึงมี good appetite ถ้าเป็นโรคเกี่ยวกับ G.I. tract ที่ทำให้แพะทรุดโทรมขนาดนี้ น่าจะเกิด anorexia ไม่มากก็น้อยจึงทำให้สงสัยว่า G.I. tract อาจไม่มี lesion ส่วนที่ตายทันทีนั้นคิดดูแล้วจากการตรวจ cardiac function และสภาพ anemia

dehydration อย่างแรงเป็นไปได้ที่สัตว์ตายด้วย cardiac failure สิ่งต่างๆที่ได้จาก clinical examination นมเนวโน้มส่งไปทาง parasitism ยิ่งชันทำอย่างไรจึงจะรู้ก็ได้เคียงเข้าไปอีก เก็บ feces และ blood ไปทำ blood ที่เก็บได้จาก Jugular vein ดู gross examination ใสและจางมากส่องสภาพ anemia อย่างแรง feces เก็บโดยฉับโดยตรง จากทวารดู gross และเขี่ยไปมามีลักษณะละเอียดเป็นเนื้อเดียวกันหมด (homogeneous mixture) สีน้ำตาลคล้ำไม่มีกลิ่นเหม็นเน่าเหลวและค่อนข้างเป็นน้ำ สิ่งเหล่านี้ชื่อว่าสภาพ digestion น่าจะปกติ

หน้าที่ของผมหมดแล้วต่อไปเป็นเรื่อง necropsy finding ซึ่งเป็นฝีมือของอาจารย์หมอบุญมี ผมทำ euthanasia ให้เท่านั้น ผลจาก necropsy ดูด้วย gross พบที่น่าสนใจคือมีพยาธิในลำไส้มากชนิดทั้งกลุ่ม nematode และ cestode น่ากลัวที่สุดคือพวก Haemonchus ที่อยู่ส่วนปลายของ abomasum ซึ่งมีมากมายเต็มไปหมดจนไม่เห็นผนัง mucosa เกือบตลอด gastrointestinal tract ค่อนข้างสวยแทบไม่มี lesion ของ inflammation เลยนอกจากมี nodules สีขาวและนูนขึ้นจากผนังลำไส้ที่อยู่ประปรายที่ ส่วนของ colon

พอแล้วฝีมือของหมอบุญมี ทำให้ผมหมดสงสัย สรุปได้ว่าโรคที่บดขยี้แพะอยู่ก็คือ parasitism ซึ่งมี primary disease อันทำให้เกิด diarrhoea ซึ่งจะยอมไม่ respond ต่อ antidiarrhoeal drugs ใดๆ

ปัญหาต่อไปก็คือทำอย่างไรจึงจะขับพยาธิออกนอกร่างกายแพะได้ ยาระบะไรจึงจะ effective ที่สุดและประหยัดที่สุดในขั้นแรกได้ให้พวก phenothiazine ร่วมกับ hexachloroethane ให้แก่แพะชุดหนึ่งและให้ methyridine แก่แพะอีกชุดหนึ่งหลังจากให้ยาทั้ง 2 ชนิดแล้ว 2 วัน สภาพ diarrhoea ยังไม่หยุด อัตราป่วยและตายยังคงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ clinician ที่ดิฉัน เมื่อ diagnose ว่าเป็นโรคอะไรและ treat แล้วแต่ clinical sings ไม่ชัดเจน ควรทำการ confirm diagnosis ของตนใหม่ผมก็อยากเป็น clinician ที่ดึกกับเค้าบ้างจึงทบทวนเหตุการณ์ต่าง ๆ ดูอีกระยะนี้ได้รับผลจากการตรวจ feces และ blood ร่วมด้วย โดยพบไข่พยาธิหลายชนิดจาก feces และ blood cells เสื่อมทรามมาก ทำให้แน่

ใจว่าเป็น parasitism แน่ แสดงว่ายาที่ให้ทั้ง 2 ชนิดนั้นไม่ได้ผลต้องเปลี่ยนยาใหม่แต่จะใช้ยาอะไรดีละ คำตอบค้นหาได้จาก ext books ปรากฏว่ายากลุ่ม tetramisole มีการทดลองแล้วหลายรายได้ผลดีจึงได้ใช้ tetramisole ในรูป parenteral ให้ไปแล้วใจคอไม่ค่อยดีเลยยาจะได้ผลใหม่หนอตัวพยาธิในลำไส้จากหัวเราะเยาะเฮฮาอีกก็ได้ การเป็น clinician สนุกที่สุดก็ตอนนั้นแหละถ้าให้ยาแล้วไม่ได้ผลสัตว์เค้ายายอยู่เรื่อย ๆ เจ้าของสัตว์เค้ายักตำเรา และข้อเสียเรากร่อยหรือลงทุกที ถ้าได้ผลก็รอดตัวไป วันต่อมาหลังจากให้ยาใหม่แล้วเจอหน้าคุณทองสุขอีกทีแกขมแฉง ก็ยังเตาไม่ถูกว่า ยาได้ผลหรือไม่เพราะปกติแกก็ขมอยู่เสมอ ค่อยหายใจคล่องขึ้นเมื่อแกบอกว่ายากขอให้คิดยานี้แก่แพะตัวอื่น ๆ อีก เพราะที่ฉีดไปแล้วให้ผลดีมาก วันรุ่งขึ้นหลังจากคิดยาลักษณะอุจจาระสีขุ่นทันที อุจจาระจับเป็นก้อนขุ่นและในวันที่ 3 อุจจาระก็เป็นก้อนลูกกระสุนเหมือนปกติเป็นอันว่าพวกเราช่วยชีวิตแพะไว้ได้ ซึ่งจะเนื่องจากความพยายามของเราหรือความปราณีของยมพบาลก็ไม่รู้ เพราะมีบ่อย ๆ ที่เมื่อหมอรักษาสัตว์กระทั่งหายเป็นปกติแล้ว มีบางคนกล่าวว่า สัตว์นั้นมันยังไม่ถึงที่ตายแฮะ

สิ่งที่ต้องคำนึงต่อไปก็คือ ต้องขจัดพยาธิออกจากตัวแพะทุกตัวให้หมด บำรุงแพะให้สมบูรณ์เร็วที่สุด ด้วยอาหารที่มีคุณค่าและบ่งกันมิให้แพะติดพยาธิใหม่อีก จากความห่วงใยของพยาธิแก่แพะครึ่งนี้ คุณทองสุขต้องเสียแพะไปทั้งหมด 66 ตัว ระยะเวลาที่แพะป่วยกระทั่งกลับคืนสู่สภาพปกติ (สิงหาคม-พฤศจิกายน 2513) รวม 3 เดือน และเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ คิดแล้วเป็นเงินหลายหมื่นบาท

การศึกษาโรคครั้งนั้นกระทำกันเป็นทีมหลายคน คืออาจารย์หมอฟิเคราะห์ อาจารย์ทรงคุณอาจารย์หมอบุณมี ศัญญาสุจจารี, อาจารย์หมอเล็ก อัครพลังชัย อาจารย์หมอพิระศักดิ์ จันทร์ประทีป ถ้าผมกล้าคนเดียวแพะอาจตายหมดก็ได้

รังสีวินิจฉัย Splenic mass (Haemangio-Sarcoma)

รังสีวิจารณ์

Lateral view จากภาพเอกซเรย์ด้านข้างจะเห็นว่า colon ถูกดันขึ้นไปอยู่ทางด้าน dorsal บริเวณใต้กระดูก lumbar 3,4 และ 5 มากกว่าปกติและบริเวณใต้กระดูก lumbar 6 และ 7 จะเห็นมีลักษณะคล้ายก้อน tissue ซึ่งมี density เท่ากับ soft tissue กด colon ให้ต่ำลงมาที่บริเวณตำแหน่งของ spleen จะเห็น spleen มีลักษณะใหญ่กว่าปกติ พร้อมทั้งมี fluid อยู่ในช่องท้อง

Ventro-Dorsal View ที่บริเวณตำแหน่งของ spleen ทางด้านซ้ายของช่องท้อง จะเห็นว่า spleen มีขนาดใหญ่กว่าปกติมาก ทางด้านขวาของท้องจะเห็นมีลักษณะก้อนเนื้อขนาดใหญ่ ขวางจากกระดูก thoracic ที่ 11 จนถึงกระดูก lumbar ที่ 7 พร้อมทั้งจะเห็นมีลักษณะของ fluid อยู่ในช่องท้อง ซึ่งเป็นสัญญาณลักษณะของ lumbar ในช่องท้องอย่างหนึ่ง ลักษณะของ gas ในกระเพาะอาหารที่บริเวณ rib ที่ 10,11 ด้านซ้ายปกติ

ลักษณะของ soft tissue mass ที่อยู่บริเวณตำแหน่งของ spleen และมีสัญญาณที่แสดงว่าเป็นเนื้องอกอย่างหนึ่ง จึงใช้เป็นข้อวินิจฉัยได้ว่า ก้อนนั้นคือ splenic mass (Haemangiosarcoma ของ spleen)